

Ny förordning för Europol

Justitiedepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2026) 580

Celexnummer 52026PC0580

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol), om ändring av förordning (EU) 2018/1726 och förordning (EU) 2024/982 samt om upphävande av förordning (EU) 2016/794

Sammanfattning

Kommissionen presenterade den 24 juni ett förslag till ny förordning för EU:s byrå för gränsöverskridande brottsbekämpning (Europol). De tre övergripande syftena är att stärka Europol's roll som nav för informationsutbyte, operativt stöd samt teknik och innovation.

Den allvarliga och organiserade brottsligheten har genomgått en genomgripande förändring under de senaste åren och blivit alltmer destabiliserande, internationellt gränsöverskridande och digital. Brottsligheten är digital både genom sin närvaro på olika plattformar och genom att digitala tjänster utnyttjas för brottsliga syften. Utvecklingen innebär att Europol får en allt viktigare roll när det gäller att stödja den gränsöverskridande brottsbekämpningen. Regeringen välkomnar därför förslaget till ny förordning och bedömer att flera förslag har potential att stärka Europol's och medlemsstaternas arbete mot en alltmer avancerad gränsöverskridande brottslighet. Regeringen ställer sig särskilt positiv till förslagen som syftar till att förbättra möjligheterna till gemensam analys och bearbetning av information digitalt och i realtid.

Samtidigt finns behov av att noga analysera förslagen ur befogenhetshänseende och säkerställa att verksamheten även fortsättningsvis utgår från medlemsstaternas operativa behov. Det gäller exempelvis den föreslagna kodifieringen

av Europols aktiviteter och prioriteringar, som kan riskera att göra organisationen mindre flexibel att möta en brottslighet i ständig förändring.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I de politiska riktlinjerna för kommissionens innevarande mandatperiod (2024–2029) framhölls att Europol ska bli en verkligt operativ myndighet och att dess personalstyrka ska mer än fördubblas över tid. Av kommissionens inre säkerhetsstrategi, ProtectEU¹, framgår att kommissionen avser att föreslå en ambitiös översyn av Europols mandat i syfte att stärka Europols tekniska expertis och kapacitet att stödja nationella brottsbekämpande myndigheter, tillsynen över Europols verksamhet samt de strategiska partnerskapen med partnerländer och den privata sektorn. Vidare framgår att kommissionens avsikt med förslaget är att EU:s byråer och organ för inre säkerhet ska samarbeta och komplettera varandra bättre.

Den 24 juni 2026 presenterade kommissionen ett förslag till ny förordning för Europol. Samtidigt presenterades förslag till revideringar av förordningen för EU:s byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust), direktivet om en europeisk utredningsorder och dataskyddsförordningen för EU:s institutioner, organ och byråer. Nu aktuellt förslag om Europol är också en del av en översyn av unionens ramverk för bedrägeribekämpning som kommissionen lanserade den 16 juli 2025. Förslaget till ny förordning för Eurojust utgör en ytterligare del av översynen, liksom kommande förslag till reviderade förordningar för Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) som väntas presenteras i slutet på 2026.

1.2 Förslagets innehåll

Utgångspunkten för förslaget är att den grova och organiserade brottsligheten och hotet från terrorism blir alltmer gränsöverskridande, tekniskt avancerade och sammanlänkade. Enligt kommissionen är dagens europeiska polisarkitektur

¹ KOM(2025) 148 – Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén om ProtectEU: Europeisk strategi för inre säkerhet

fragmenterad och har inte i tillräcklig utsträckning anpassats till att information som är relevant för brottsutredningar delas allt snabbare samtidigt som den ökat i omfattning och komplexitet. Därtill anser kommissionen att nationella utredningar ofta saknar överblick över internationella kriminella nätverk.

Mot den bakgrunden har kommissionen föreslagit en genomgripande revision av förordningen för Europol i syfte att stärka Europols roll som nav för informationsutbyte, operativt stöd samt teknik och innovation. Nedan redogörs för de huvudsakliga delarna av förslaget.

1.2.1 Utökade möjligheter till informationsutbyte och gemensam analys

En av de stora nyheterna som föreslås är möjligheten till snabbare och mer effektiva gränsöverskridande utredningar genom gemensam bearbetning av operativa uppgifter i realtid. Det möjliggörs genom inrättandet av en gemensam digital plattform och lagringsyta där medlemsstaterna, Europol och betrodda externa partners kan arbeta samtidigt med samma operativa uppgifter direkt från sina egna system. Förslaget möjliggör också för de Schengenassocierade länderna och privata aktörer att delta. Ändringar görs också för att underlätta behandlingen av stora datamängder med okategoriserade personuppgifter. Krav ställs samtidigt på medlemsstaterna att systematiskt och utan onödigt dröjsmål ladda upp information till och söka mot Europols databaser.

Vidare införs möjligheten till direkt informationsutbyte mellan privata aktörer och Europol, vilket gör det möjligt för Europol att analysera, strukturera och komplettera informationen innan den överförs till medlemsstaterna.

1.2.2 Stärkt operativt stöd

Förordningen lägger fast ett nytt operativt ramverk för Europols aktiviteter som i huvudsak lagfäster Europols verktyg och befintliga operativa centrum och deras uppgifter. Det etableras också en ny övergripande funktion som bland annat ska ha till uppgift att samordna de övriga centrumen och dygnet runt stödja och koordinera gemensamma insatser.

Vidare föreslås möjligheten för Europol att inrätta expertpooler i syfte att främja specialisering och som snabbt ska kunna mobiliseras när operativa

behov uppstår i medlemsstaterna. Poolerna ska bestå av experter från medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter.

Ett antal förslag syftar till att utveckla de nationella Europolenheter i riktning mot att bli mer strategiska och operativt samordnande, bland annat genom att ge dem ett uttryckligt ansvar för strategisk koordinering på nationell nivå, bidra till att nationella prioriteringar anpassas till EU:s prioriteringar och säkerställa användningen av Europolns verktyg. Vidare föreslås så kallade stödkontor etableras inom de nationella Europolenheter i syfte att säkerställa ett bättre nyttjande av Europolns stöd och verktyg, stödja utredningar och operativa insatser och mobilisera specialiserade resurser på nationell nivå. Kontoren föreslås bemannas av sekunderad personal från Europol som har tidigare erfarenhet av arbete i värdlandet. Ytterligare en nyhet är att Europol föreslås bidra finansiellt till medlemsstaternas nationella enheter.

Europolns roll när det gäller att stödja finansiella utredningar och spåra tillgångar föreslås stärkas genom att reglera samarbetsmekanismer med nationella kontor för återvinning av tillgångar och finansunderrättelseenheter, förbättra Europolns tillgång till finansiell information och införa möjligheten för Europol att begära brådskande åtgärder för att säkra tillgångar i medlemsstaterna.

Samarbetet mellan Europol och Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) föreslås intensifieras. Enligt förslaget ska Europol ge Eppo ökat operativt och analytiskt stöd i utredningar om brott som skadar EU:s finansiella intressen (till exempel bedrägerier, korruptionsbrott och missbruk av EU-medel) och ska ställa särskilda personalresurser till förfogande. Eppo föreslås få direkt tillgång till information som finns hos Europol utan krav på att konsultera den medlemsstat som äger informationen. Ändringar föreslås också i samarbetet med Eurojust för att underlätta en tidigare rättslig samordning i gränsöverskridande ärenden.

1.2.3 Utökade befogenheter

I syfte att tydliggöra och stärka möjligheterna för Europol att stödja medlemsstaterna i arbetet mot hybridrelaterad brottslighet föreslår kommissionen att det förtydligas att Europol har befogenhet att stödja medlemsstaterna även rörande brott som har en hybriddimension. Detsamma tydliggörs för arbetet inom ramen för Europolns olika center.

Två tillägg föreslås göras i bilaga I, som är förteckningen över de brott som Europol har befogenhet att arbeta med. Dels görs tillägget *cyberattacker* för att Europol, särskilt genom sitt europeiska centrum för cyberbrottslighet, ska kunna stödja medlemsstaterna mer effektivt. Dels görs tillägget *könsrelaterat våld* som enligt kommissionen återspeglar att sådan brottslighet i ökande omfattning är gränsöverskridande och teknikunderstödd. Tillägget görs också för att säkerställa samstämmighet med Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1385 om bekämpande av våld mot kvinnor och våld i hemmet.

1.2.4 Ökat fokus på kapacitetsutveckling och innovation

Förslaget innebär en utbyggnad av reglerna om kapacitetsuppbyggnad, forskning och innovation. Europol föreslås utveckla och tillhandahålla avancerade resurser för medlemsstaterna utifrån gemensamma behov, inkluderat system, tjänster, analysmiljöer, infrastruktur, verktyg, tekniska komponenter och plattformar.

Samtidigt föreslås ändringar av relevanta dataskyddsregler som möjliggör för snabbare innovation och införande av ny teknik. Därtill införs krav på att genomföra en konsekvensbedömning om dataskyddsaspekterna för nya innovationsprojekt.

1.2.5 Utvecklad styrning av Europol

Europols styrelse föreslås få ett mer uttalat strategiskt uppdrag, bland annat genom att identifiera strategiska prioriteringar, övervaka operativa och tekniska utmaningar samt följa upp kapacitetsbrister och hotutveckling. En verkställande styrelse föreslås därför inrättas som stöd för styrelsen när det gäller att förbereda beslut, följa upp genomförandet av beslut, övervaka budgeten och flerårsplaneringen. Vidare ska den verkställande styrelsen kunna fatta provisoriska beslut i brådskande situationer. Den verkställande styrelsen föreslås bestå av ordförande för styrelsen, en representant från kommissionen och tre representanter från medlemsstaterna.

Vidare föreslås kommissionen få två representanter i (den ordinarie) styrelsen i stället för en, som idag, och Europaparlamentet föreslås få en plats utan rösträtt. Kommissionen föreslår också ett nytt förfarande för att utse Europols verkställande direktör som innebär att styrelsen fattar beslut efter förslag från

kommissionen, till skillnad från dagens ordning där rådet fattar beslut efter förslag från styrelsen.

Skälen till ändringarna är att den nuvarande styrningsmodellen bedöms brista i effektivitet samtidigt som kommissionen vill öka den europeiska dimensionen av styrningen och anpassa den till hur andra stora EU-byråer styrs.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förordningen (2022:1718) med instruktion för Polismyndigheten anger att myndigheten ska vara nationell enhet för Europol. Instruktionen innehåller inga närmre bestämmelser om den nationella enhetens uppgifter eller eventuella andra skyldigheter för Polismyndigheten i förhållande till Europol. Beroende på förordningens slutliga utformning, framför allt i delen som rör inrättandet av en särskild stödenhet, kan vissa följdändringar behöva göras i Polismyndighetens instruktion. Vad gäller övriga förslag som ställer krav på nationella brottsbekämpande myndigheters deltagande i Europols verksamhet, bedömer regeringen att det får anses falla inom ramen för ansvaret som nationell enhet att vidta de åtgärder som enligt styrande EU-förordningar ankommer på den nationella enheten.

Att den nationella enheten får lämna ut uppgifter till Europol följer av 2 kap. 7 § lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område. Av bestämmelsen följer att personuppgifter får lämnas till bland annat Europol, om det är förenligt med svenska intressen och om mottagaren behöver uppgifterna för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa uppbörd, upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden. Förslaget om att medlemsstaternas systematiskt och automatiskt ska dela information med Europol innebär en viss utvidgning av dagens generella skyldighet att förse Europol med uppgifter. Även ett sådant utvidgat uppgiftslämnande bedöms ha stöd i 2 kap. 7 § lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område och motsvarande bestämmelser i lagen (1998:620) om belastningsregister, lagen (1998:621) om misstankeregister och lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete. Förändringen bedöms därför inte medföra några krav på lagstiftning.

De föreslagna ändringarna av Europols aktiviteter i övrigt rör i första hand förhållanden internt inom organisationen. Förslagen medför inte några utvidgade skyldigheter för medlemsstaterna och bedöms därför inte kräva lagändringar.

Samtliga förslag kommer att granskas ytterligare och beroende av den analysen och utvecklingen av förhandlingarna kan en förnyad bedömning av behovet av lagändringar behöva göras.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Kommissionen framhåller i sin konsekvensanalys (11158/26) att förslagen kommer att medföra ett behov av ökade resurser till Europol som uppgår till drygt 1 miljard euro och cirka 900 ytterligare anställda under genomförandeperioden (2028–2034) jämfört med budgeten för 2027². Förslagen föregriper enligt kommissionen inte beslutet om EU:s nästa fleråriga budget.

Förslaget beräknas också medföra cirka 590 miljoner euro i ökade kostnader för medlemsstaterna under de första sju åren, framför allt för anpassning av nationella system, arbetsflöden och tekniska gränssnitt till ett mer integrerat och automatiserat samarbete med Europol.

För nationella myndigheters del bedöms förslagen, beroende på slutlig utformning, kunna innebära merkostnader för framför allt Polismyndigheten. Det krävs ytterligare analys för att kunna göra en bedömning av vad förslagen innebär för krav på verksamheten i praktiken.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar förslaget till ny förordning och bedömer att flera förslag har potential att stärka Europols och medlemsstaternas arbete mot en alltmer avancerad gränsöverskridande brottslighet.

Förslaget innebär flera genomgripande förändringar av verksamheten som kräver närmre analys för att säkerställa att regleringen även fortsättningsvis

² För 2027 uppgick budgeten till 256 557 miljoner euro och antalet anställda till 1 226.

utgår från de operativa behoven i medlemsstaterna och fullt ut respekterar EU:s och medlemsstaternas olika befogenheter.

Regeringen ser preliminärt positivt på förslagen som syftar till att förbättra möjligheterna till gemensam analys och bearbetning av information digitalt och i realtid, vilket bedöms kunna medföra ett stort operativt mervärde. Det bedöms därtill positivt att de Schengenassocierade länderna och andra betrodda tredje länder föreslås kunna delta i analysarbetet.

Det föreslagna ökade fokuset på forskning och innovation är välkommet. Regeringen anser att Europol bör utveckla spetskompetens och tillhandahålla avancerade analysverktyg för att därigenom kunna ge ett starkt operativt och kapacitetshöjande stöd till medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter.

Delar av förslaget innebär en kodifiering på detaljnivå av Europols organisation, aktiviteter och prioriteringar. Regeringen ser preliminärt en risk att alltför detaljerade regler kan leda till minskad flexibilitet över tid och en verksamhet som inte kan hålla jämna steg med brottsbekämpningens behov.

Vidare kan de förslag som gäller medlemsstaternas organisation av sina nationella enheter behöva anpassas för att inte onödigtvis inskränka på medlemsstaternas befogenhet att självständigt styra och bemanna sina brottsbekämpande myndigheter. Även styrningen av Europol (styrelsens arbete) behöver analyseras och utformas på ett sätt som säkerställer ett fortsatt tydligt medlemsstatsinflytande.

Europols budget bestäms inom ramen för pågående förhandlingar om EU:s fleråriga finansiella ramverk (MFF). Regeringen har en budgetrestriktiv hållning och anser att eventuella utgiftsökningar inom EU:s budget ska finansieras genom omprioriteringar inom befintliga ramar. Regeringen ser positivt på satsningar för att bekämpa kriminalitet men de behöver motsvaras av neddragningar inom andra områden. Den fleråriga budgetramen för perioden 2028–2034 har ännu inte fastställts och behandlingen av förslaget bör därför inte föregripa de pågående förhandlingarna. Regeringens ståndpunkter avseende övergripande principer för den fleråriga budgetramen och dess storlek behandlas i Fakta-PM 2025/26:FPM3.

Kostnader som förslagen kan leda till för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr. 1994/95:67).

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Förslaget har presenterats och diskuterats övergripande på tjänstemannanivå. Av medlemsstaternas initiala reaktioner kan konstateras att ambitionen att stärka Europol välkomnades, medan det fanns synpunkter på detaljer i förslaget. Flera medlemsstater påtalade vikten av att värna nationella befogenheter och att Europol även fortsättningsvis bör arbeta stödjande utan egna utredande eller exekutiva befogenheter.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats. Synpunkter från berörda myndigheter kommer att inhämtas i beredningsarbetet.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden är artiklarna 87(2a) och 88 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). Förslaget ska antas genom det ordinarie lagstiftningsförfarandet enligt artikel 294 i FEUF. Europaparlamentet är medbeslutande. Rådet antar sin ståndpunkt med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Kommissionen anför att målen med förslaget inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna var för sig eftersom den brottslighet som förslaget avser adressera till sin natur är gränsöverskridande. Enligt kommissionen har medlemsstaterna följaktligen endast en partiell bild av den kriminella verksamheten och står inför strukturella begränsningar när det gäller att koppla samman utredningar och effektivt bemöta kriminell verksamhet som sträcker sig utanför deras nationella jurisdiktion.

Enligt kommissionen krävs därför åtgärder på unionsnivå för att skapa en samlad europeisk lägesbild och möjliggöra effektiv samordning mellan medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter. Genom att verka på EU-nivå kan Europol sammanföra information från flera jurisdiktioner, identifiera mönster och samband som annars skulle förbli oupptäckta samt stödja prioritering och samordning av operativa insatser över gränserna. Förslaget möjliggör också för utveckling och användning av avancerade teknik som kan innebära stordriftsfördelar inom områden där utvecklingen av sådan teknik är resurskrävande och kräver en kritisk massa.

Förslaget går enligt kommissionen inte heller utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dess mål.

Regeringen delar kommissionens bedömning av förenligheten med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

En inledande presentation och diskussion om förslaget ägde rum på rådsarbetsgruppsnivå den 9 juli. Det irländska ordförandeskapet avser prioritera den fortsatta behandlingen av förslaget under hösten, men har inte som ambition att rådet ska besluta om allmän riktlinje under deras ordförandeskap. En policydiskussion planeras till rådsmötet i december.

4.2 Fackuttryck och termer

-